मानुगतं स्वशरीरं अन्नयति । सपादक इति नपुंसकस्य स्थाने व्यत्ययेन पुंलिङ्गम् सपादकम् अभ्यङ्क्तेऽइति क्रियाविशेषणम् । आत्मनेपदात्स्वयमेवाभ्यङ्क्ते मन्त्रो ऽपि स्वयंकर्तृत्वेऽएव समर्थः । आपस्तम्बः तेन पराचीनं त्रिरभ्यङ्क्ते मुखमग्रे ऽनुलोममङ्गानि स्वक्तो भवतीति · मानवे च मुखमग्रेऽथ शिरः स्वभ्यक्तो भवत्या पादाभ्यामिति ।

वृत्रस्येत्यक्ष्यावनक्ति (४.३) त्रैककुदाञ्जनेनाभावेऽन्यद्विर्दक्षिणं त्रिरुत्तरं पराक्सकृत्सकृन्मन्त्रः शरेषीकया साग्रया ॥३४॥ अध्वर्युः साग्रया शरेषीकया शरस्याग्रशलाकया त्रैःनेन सौवीराञ्जनेन यजमानस्य अक्ष्यौ चक्षुषी अक्षिणी पराक् अनावृत्तमनक्ति नेतश्चामुतश्च · तत्र दक्षिणं चक्षुर्द्विरनक्ति उत्तरं त्रिर्वारम् · तत्राञ्जनमन्त्रः सःकृत्पठनीयः · त्रिककुत्पर्वतस्तत्र भवमञ्जनं त्रैःदं सौवीरमिति यत्प्रसिद्धम् त्रैःदाभावेऽन्यत् लोकप्रसिद्धं यत्कज्जलादि · अक्षिणीऽइति प्राप्ते नुमागमाभावशीभावाभावौ छान्दसौ । आपस्तम्बः वृत्रस्य कनीनिकासीति त्रैककुदेनाञ्जनेनाङ्क्ते यदि त्रैककुदं नाधिगच्छेत्तेनैव केनाञ्जनेनाञ्जीतेति वाजसनेयकꣳ सतूलया दर्भेषीकया शरेषीकया दर्भपिञ्जूलेन वाभ्यन्तरं द्विर्दक्षिणमित्यादि · दर्भेषीकाभिः शरेषीकाभिरिति मानवे ॥ द्वितीया कण्डिका ॥२॥

कुशपवित्रैश्चित्पतिर्मेति (४.४) पावयति सप्तभिः-सप्तभिः प्रतिमन्त्रमच्छिद्रेणेति सर्वत्र द्विरुपरिनाभ्युन्मृज्य प्रदक्षिणꣳ सकृदवाङ् ॥१॥ कुशाश्च तानि पवित्राणि च कुशपवित्राणि समूलाणि साग्राणि तृणानि तैः सप्तःभिः कुःत्रैः अध्वर्युर्यजमानं शोधयति प्रःत्यम् एकैकेन मन्त्रेणेत्यर्थः · सर्वत्र सर्वेषु चित्पतिर्मेत्यादिमन्त्रेषु अच्छिद्रेण पवित्रेणेत्यनुषङ्गः कर्तव्यः यद्यपि तृतीयान्मन्त्राद्देवो मऽइत्यस्मात्परमयं समाम्नातस्तथापि तुल्ययोगित्वादगृह्यमाणविशेषत्वाच्च त्रिष्वनुषज्यते · उःभि नाभेरुपरिष्टात् प्रदक्षिणं सप्तभिः-सप्तभिः द्विरुन्मृज्य ऊर्ध्वं मार्जनं कृत्वा नाभेरवाङ् अधःप्रदेशे प्रदक्षिणं सप्तभिरेव सकृदवमार्ष्टि · आपस्तम्बः एकविꣳशत्या त्रिधा विभक्तया सप्तभिः सप्तभिर्द्विरूर्ध्वं नाभेरुन्मार्ष्टि सकृदवाङन्वञ्चं पावयतीति ।

एकेन ॥२॥ अथवा एकेनैव कुशपवित्रेण त्रिरपि पावयति एकेन दर्भतृणेन साग्रेणेत्यर्थः ।